

Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı ve Transplantasyona Bakış Açıları *

Perspectives of Dumlupınar University Medical Faculty Students to Organ Donation and Transplantation

Ümran Toru¹, Ceylan Ayada²¹Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Kütahya²Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Kütahya**Özet****Amaç**

Organ transplantasyonu organ yetmezliği gelişen birçok son dönem hastalığın tedavisi için standart tedavi yöntemi haline gelmiştir. Organ transplantasyonunun artması ise ancak bireyler tarafından bağışlanan organ sayısının artması ile mümkündür. Tıp fakültesi öğrencilerinin organ bağışı ve nakli konusundaki bilgi düzeyleri, tutum ve davranışları organ bağışı oranlarının artmasını olumlu yönde etkilemek için toplumsal açıdan önem taşımaktadır. Biz bu çalışmamızda tıp fakültesi öğrencilerinin organ bağışı ve transplantasyona bakış açılarını, bu konudaki bilgi düzeylerini, tutum ve davranış biçimlerini araştırmayı amaçladık.

Materyal ve Metod

Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi 1.,2.,3. ve 4. sınıf öğrencilerine (n = 110) yaş, eğitim düzeyleri, organ bağışı ve transplantasyon konusundaki bilgi düzeyleri, tutum ve davranış biçimlerini sorgulayan 27 soruluk bir anket uygulandı ve sonuçlar SPSS-16.0 istatistik programı ile analiz edildi.

Bulgular

Sınıflar arasında 'Organ bağışını destekliyor musunuz?' ve 'Organ bağışında bulundunuz mu?' soruları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (p=0.017 ve p=0.010). Organ bağışı konusundaki bilgi düzeyi açısından her sınıf içinde istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir (p=0.000). Her sınıf düzeyinde 'Organ bağışını daha etkili bir şekilde teşvik etmek ve toplumun organ transplantasyonu konusundaki farkındalığını arttırmak için ne tür girişimlerde bulunulmalıdır?' sorusu açısından yaygın eğilimin medya tanıtımları yönünde olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan 'Türkiye'de transplantasyon sayısının artışına ve organ bağışının yaygınlaşmasına yol açabilecek uygulamalar nedir?' sorusu açısından yaygın eğilimin eğitim kurumları ve medya aracılığıyla kamusal bilgilendirme yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Tıp fakültesi öğrencilerinin organ bağışı ve transplantasyon konusundaki bilgi düzeylerinin, tıp fakültesi eğitim düzeyine paralel bir şekilde arttığını ve bu konudaki tutum ve davranışlarının olumlu yönde değiştiğini gözlemlemiş bulunmaktayız.

Anahtar kelimeler: Organ bağışı; transplantasyon; tıp fakültesi; öğrenci; anket.

Abstract**Aim**

Organ transplantation has become the standard therapy for the treatment of several end-stage diseases with organ failure. However, the increase in organ transplantation is only possible with the increasing number of donated organs. Knowledge, attitudes and behaviours of medical faculty students about organ donation and transplantation is socially important to positively affect the increase in organ donation rates. In this study, we aimed to investigate perspectives, knowledge, attitudes and behaviours of medical faculty students about organ donation and transplantation.

Material and Methods

A 27-item survey questioning age, education level, knowledge, attitudes and behaviours about organ donation and transplantation, was administered to Dumlupınar University Medical Faculty students (n = 110). Results were analyzed with SPSS-16.0 statistic programme.

Results

There was a statistically significant difference among all classes in terms of 'Do you support organ donation?' and 'Have you donated your organs?' questions (respectively; p = 0.017, p = 0.010). Statistically significant difference was observed in each class in terms of the knowledge about organ donation (p=0.000). The initial tendency is in the direction of media publicity and the trend is towards informing the public through educational institutions and media in terms of 'What kind of attempts and applications should be made in order to promote organ donation and to increase the public's awareness about organ donation and transplantation in Turkey?' question. On the other hand, it was observed that the widespread tendency is in the direction of public information through media and educational institutions in terms of 'What are the applications that can lead to an increase in the number of organ transplantation and to the spread of organ donation in Turkey?' question.

Conclusion

We observed that the knowledge of medical faculty students about organ donation and transplantation increases in parallel to the increase in medical school education level and their attitudes and behaviours change in a positive manner.

Key words: Organ donation; transplantation; medical faculty; student; survey.

Corresponding Author / Sorumlu Yazar:

Dr. Ümran Toru
Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları AD
Kütahya.
Telefon: 0274-2652286
E-posta: umran_toru_81@hotmail.com

* Bu çalışma Türk Toraks Derneği 17. Yıllık Kongresi'nde (2-6 Nisan 2014 Antalya) poster olarak sunulmuştur.

Article History / Makale Geçmişi:

Date Received / Geliş Tarihi: 28.11.2014
Date Accepted / Kabul Tarihi: 08.01.2015

Giriş

Organ transplantasyonu, sağlam bir organın canlı vericiler veya kadavralardan alınarak organ yetmezliği olan hastalara nakledilmesi işlemidir. Bu amaçla, bir bireyin ölümünden sonra organ ya da organlarının hastalara nakledilmesine izin vermesi de organ bağıışı olarak adlandırılmaktadır¹. Organ transplantasyonu modern tıp biliminde önemli bir ilerlemeyi temsil etmektedir ve çok sayıda son dönem hastalığın standart tedavisini oluşturmaktadır^{2,3}.

Organ bağıışı ve transplantasyonu konusundaki farkındalığın ve bilgi düzeyinin artması, bağıışlanan organ sayısının artmasını da beraberinde getirecektir². Sağlık çalışanlarının organ bağıışı ve nakli konusundaki bilgi düzeyleri, tutum ve davranışları organ bağıışı oranlarının artmasını olumlu yönde etkilemek için toplumsal açıdan önem taşımaktadır⁴. Bunun yanı sıra, geleceğin doktorları olarak tıp fakültesi öğrencileri organ transplantasyonunu destekleme ve gerçekleştirme rolünü üstleneceklerdir⁵. Fakat dünyada olduğu gibi ülkemizde de tıp fakültesi öğrencilerinin organ bağıışı ve transplantasyona bakış açılarını ve bu konudaki bilgi düzeylerini değerlendiren yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır.

Bu nedenle, biz çalışmamızda Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin organ bağıışı ve transplantasyona bakış açılarını, bu konudaki bilgi düzeylerini, tutum ve davranışlarını anket sorgulaması ile değerlendirmeyi hedefledik.

Materyal ve Metot

Bu çalışma için katılımcıların yaş, eğitim düzeyleri, organ bağıışı ve transplantasyona bakış açılarını, bu konudaki bilgi düzeylerini, tutum ve davranış biçimlerini, konuyla ilgili duyarlılığın artırılması için neler yapılabileceği hakkındaki görüşlerini sorgulayan ve çoktan seçmeli cevaplardan oluşan 27 soruluk bir anket hazırlandı. Çalışma öncesi Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'ndan yazılı izin alındı. Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine (n=110) bireysel ve bağıımsız olarak uygulanan

anket sonucunda elde edilen veriler SPSS-16.0 istatistik programı ile analiz edildi. Sonuçların analizi için Ki-kare testi kullanıldı. *p* değeri <0.05 saptanması istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %27'sinin (n=30) dönem 1, %41'inin (n = 45) dönem 2, %11'inin (n = 12) dönem 3 ve %21'inin (n = 23) dönem 4 öğrencilerinden oluştuğu ve tüm öğrencilerin yaş ortalamasının 20.5 ± 1.7 olduğu saptanmıştır.

Organ bağıışını biliyor musunuz?

Çalışmamıza dahil edilen 1. ve 3. Sınıfların %100'ünün, 2. sınıfların %97.1'inin, 4. sınıfların %95.8'inin organ bağıışını bildiği ve sınıflar arasında organ bağıışı bilgi düzeyi açısından istatistiksel anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (*p* = 0.584).

Organ bağıışını destekliyor musunuz?

Tüm sınıflar arasında organ bağıışını destekleme açısından istatistiksel anlamlı bir farklılık saptanmış (*p* = 0.017) ve bu konudaki eğilimin organ bağıışını destekleme yönünde olduğu gözlenmiştir.

Organ bağıışında bulundunuz mu?

Organ bağıışında bulunma açısından sınıflar arasında istatistiksel anlamlı bir fark saptanmış (*p* = 0.010) ve tüm sınıflar içinde en fazla organ bağıışında bulunan grubun %80 oranla dönem 4 öğrencileri olduğu tespit edilmiştir.

Transplantasyonu biliyor musunuz?

"Transplantasyonu biliyor musunuz?" sorusu açısından her bir sınıf için istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde transplantasyonu bildikleri saptandı (*p* = 0.000). Sınıflar arasında akciğer ve kalp transplantasyonu bilgi düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (sırayla; *p* = 0.000, *p* = 0.000). Akciğer transplantasyonu hakkında bilgi düzeyi 4. sınıflarda, kalp transplantasyonu hakkında bilgi düzeyi ise 3. ve 4. sınıflarda diğer sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artış göstermiştir.

Kadavradan organ bağışını destekliyor musunuz?

Sınıflar arasında kadavradan organ bağışını destekleme açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bunun yanı sıra, her bir sınıf içindeki eğilimin kadavradan organ bağışını destekleme yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Öldükten sonra siz de organ bağışında bulunmak ister misiniz?

Kadavradan organ bağışını destekleyenler içinde “Öldükten sonra organ bağışında bulunmak ister misiniz?” sorusu değerlendirildiğinde sınıflar arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptanmış ($p = 0.006$) ve her sınıfın kendi içerisindeki eğiliminin organ bağışında bulunma yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Canlı organ bağışını destekliyor musunuz?

Sınıflar arasında canlı organ bağışını destekleme açısından istatistiksel anlamlı bir fark saptanmamış ($p = 0.317$) ve her bir sınıfın kendi içerisindeki eğiliminin canlı organ bağışını destekleme yönünde olduğu gözlenmiştir.

Transplantasyon bekleyen aile ferdi olsaydı gönüllü olur muydunuz?

Transplantasyon bekleyen aile ferdi için gönüllü olma açısından sınıflar arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptanmamış ($p = 0.475$) ve her bir sınıfın kendi içerisindeki baskın eğiliminin gönüllü olma yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye’de organ bağışının yaygın olmamasının üç temel nedeni nedir?

Katılımcılar tarafından ülkemizde organ bağışının yaygın olmamasının nedenlerinin; organ bağışıyla ilgili yetersiz bilgilendirme, örf-adetlerimiz ve organ bağışının dini bakış açısına aykırı olması ile ilişkilendirildiği gözlenmiştir.

Organ bağışını daha etkili bir şekilde teşvik etmek ve toplumun organ transplantasyonu konusundaki farkındalığını arttırmak için ne tür girişimlerde bulunulmalıdır?

Tüm sınıflar arasında organ bağışı ve transplantasyonu teşvik etmek ve bu konudaki

farkındalığı arttırmak için yapılması gereken girişimler sorgulandığında; her bir sınıfın kendi içerisinde eğiliminin medya tanıtımları yönünde olduğu saptanmıştır.

Türkiye’de transplantasyon sayısının artışına ve organ bağışının yaygınlaşmasına yol açabilecek üç uygulama ne olabilir?

Ülkemizde organ bağışı ve transplantasyonun yaygınlaşması için yapılabilecek uygulamalar sorgulandığında; tüm sınıflar arasındaki eğilimin medya aracılığıyla kamusal bilgilendirme, eğitim kurumlarında konuyla ilgili bilgilendirme, dini mercilerin daha aktif rol oynaması ve organ bağışını teşvik eden gönüllü organizasyonların artışı ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir.

Tartışma

Geçtiğimiz yıllarda, organ transplantasyonu yaygınlaşmış ve son yıllarda organ nakli teknolojisi böbrek, karaciğer, akciğer, kalp, pankreas ve ince bağırsak gibi organları içeren bir olgunluk seviyesine ulaşmıştır^{4,6}.

Günümüzde organ yetmezliği olan hastaları kurtarmak için en etkili tedavi yöntemi haline gelen organ transplantasyonu, bu yönüyle terminal dönemdeki birçok hasta için büyük bir umut ışığı olmaktadır⁷. Organ yetmezliği, dolayısıyla organ transplantasyonu ihtiyacı giderek artmakta ve transplantasyon bekleyen hastaların bir kısmı uygun organın bulunması sayesinde kısa sürede tedavi olup sağlığına kavuşurken geri kalan büyük bir kısım hasta ise uzun bir süre uygun organ için beklemektedir¹. Fakat ne yazık ki, bağışlanan organ sayısının yetersizliği nedeniyle birçok hasta bu uzun bekleme periyodunda uygun organa ulaşmadan ölmektedir².

Toplumda organ bağışının artması transplante edilecek organ sayısının artmasını ve bu sayede hastalığının son döneminde bulunan daha çok hastanın hayata tutunmasını sağlayacaktır¹. Organ bağışı konusundaki bilgiyi arttırma hedefli eğitimin toplumda organ bağışı ve transplantasyon oranlarını iyileştirme potansiyeline sahip olduğu ve organ bağışı

oranlarının bu sayede artacağı bildirilmiştir⁸⁻¹⁰.

Organ bağıışı konusundaki bilgi; hem medikal hem de non-medikal konulara ilişkindir ve kişisel tecrübelerden kazanılan yatkınlığı veya toplumda yaygın kabul gören inanışları kapsar. Organ bağıışı konusundaki tutum; organ bağıışı konusundaki eğilim veya duygular, davranış ise; organlarını bağıışlamak isteğı ile ilgili bir eylem veya tepki olarak ifade edilir¹¹. Davranış, bilgiye yanıt verir ve ağıırlıklı olarak tutumlar tarafından etkilenir¹¹. Organ bağıışı konusundaki bilgi düzeyi, tutum ve davranışlar birbirleriyle ilişkilili olmasına rağmen, bu konudaki tutum ve davranışlar arasında bir tutarsızlık mevcuttur¹². Örneğın; sağıık bakımı çalışanlarının büyük çoğunluğu organ bağıışını desteklerken, sadece çok küçük bir kısmının organ donörü olabilmek için kayıt yaptırdıkları bildirilmiştir¹³⁻¹⁵. Çünkü organ bağıışı medikal, etik ve sosyo-kültürel faktörleri içeren kompleks ve multifaktöryel bir konudur⁴.

Yapılan çalışmalar kültür ve dini inancın da organ bağıışında karar verme aşamasını etkileyen önemli dış etkenler olduğunu göstermiştir¹². Wang ve ark.nın Çin'de yaptığı bir anket çalışmasında, Çin halkının organ transplantasyonu ve bağıışı konusunda bilgisinin olduğu, katılımcıların çoğunun organ bağıışını desteklediğı ve öldükten sonra kendi organlarını bağıışlamak istedikleri bildirilmiştir². Jernigan ve arkadaşlarının Hint-Amerikalılar ve Alaska yerlilerinde yaptığı bir çalışmada, katılımcıların büyük bir kısmının organ bağıışı konusunda destekleyici ve kendi aile bireyelerine bağıışta bulunma konusunda gönüllü oldukları saptanmıştır¹¹. Bu çalışmada organ bağıışı ve transplantasyonu konusundaki tutumların kültürel inanışlardan etkilendiğı gözlenmiş, fakat çalışmaya katılan bireyeler aile fertleri ile ilgili durumun kültürel inançlar ile alakalı olmadığını öne sürmüşlerdir^{10,11}. Bizim çalışmamızda tüm sınıfların organ bağıışını ve transplantasyonu bildiğı ve desteklediğı saptanmıştır. Ayrıca, katılan sınıfların tümünün canlı veya kadavradan organ bağıışını desteklediğı ve öldükten sonra organ bağıışında bulunmanın yanında transplantasyon bekleyen kendi aile bireyleri

olsaydı bağıışta bulunma konusunda da gönüllü oldukları gözlenmiştir.

Bireyin herhangi bir konuda farkındalığının ve sahip olduğu bilgi düzeyinin artması ile bireyin o konudaki tutumu da olumlu yönde değişmektedir¹. Toplumda organ transplantasyonu ve bağıışı ile ilgi bilgi düzeyinin artmasının da organ bağıışında bulunan bireyelerin sayısını arttıracacağı bildirilmiştir¹. Koçak ve arkadaşları tarafından Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan bir çalışmada organ bağıışı konusundaki bilgi düzeyinin dönem seviyesi arttıkça arttığı ve dönem 6 öğrencilerinin diğer sınıflara kıyasla daha fazla bilgiye sahip oldukları gösterilmiştir¹⁶. Sungur ve Mayda'nın Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem 1 ve dönem 6 öğrencileri üzerinde yapmış oldukları bir çalışmada, organ bağıışı konusundaki bilgi düzeyinin hekim olmaya yaklaşan dönem 6 öğrencilerinde daha yüksek olduğu ve bu konudaki tutumlarının daha pozitif olduğu saptanmıştır¹. Bizim çalışmamızda da literatürle uyumlu olarak en fazla tıp eğitimi alan tıp fakültesi dönem 4 öğrencilerinin istatistiksel anlamlı bir şekilde en fazla organ bağıışında bulunan grup olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte akciğer ve kalp gibi spesifik organ transplantasyonları hakkındaki bilgi düzeyleri sorgulandığında diğer sınıflara kıyasla 3. ve 4. sınıfların bilgi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde arttığı saptanmıştır.

İnançlar; organ bağıışı hakkında başkalarını düşünen ifadeler ve yanılgılar veya korkular olarak nitelendirilebilir. Bir inancın gücü organ bağıışına karşı tüm tutumu etkiler¹¹. Hong-Kong'da yapılan bir çalışmada öldükten sonra vücudun bir bütün olarak korunması inancı, ölüm ile ilgili konuların tartışılması konusundaki tedirginlik ve organ bağıışına karşı ailesel itirazlar konusundaki geleneksel inançlar gibi sosyo-kültürel faktörlerin organ bağıışına karşı 'negatif tutum' ile önemli ölçüde ilişkilili olduğu saptanmıştır⁵. Çin'de daha önce yapılan çeşitli çalışmalarda da öldükten sonra vücudun bir bütün olarak korunması gibi geleneksel Çin inanışı, aile baskısı ve anne-babaya saygı

organ bağışının önündeki majör bariyerler olarak ortaya konmuştur^{2,17,18}. Bizim çalışmamızda ülkemizde organ bağışının yaygın olmamasının temel nedenleri sorgulandığında katılımcılar tarafından organ bağışıyla ilgili yetersiz bilgilendirme, organ bağışının dini bakış açısına aykırı olması ve örf-adetlerimiz gibi kültürel faktörler sebep olarak gösterilmiştir.

Organ bağışına karşıtlık ise çok önemli bir problemdir. Organ bağışına karşı olumlu bir tutumu teşvik eden eğitim programları karşıtlığın azaltılmasında çok önemli bir rol oynamaktadır¹⁰. Çünkü yapılan çalışmalarda, eğitim sayesinde bireylerin organ bağışı ve transplantasyonu konusundaki bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının artırılması durumunda tutumlarının da olumlu yönde değişeceği ve bu amaçla yapılacak toplumsal eğitim faaliyetlerinin önemi bildirilmiştir¹. Bizim çalışmamızda ülkemizde organ bağışının yaygınlaşmasını ve transplantasyon sayısının artmasını sağlayacak uygulamalar sorgulandığında eğitim kurumlarında ve medya aracılığıyla yapılacak kamusal bilgilendirme, organ bağışını destekleyen gönüllü organizasyonların artışı ve dini mercilerin daha aktif rol oynaması bu konuda önerilen faaliyetler olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, tıp fakültesi öğrencilerinin organ bağışı ve transplantasyon konusundaki bilgi düzeyleri tıp fakültesi eğitim düzeyinin artmasına paralel şekilde artmakta ve bu konudaki tutum ve davranışları olumlu yönde değişmektedir. Çünkü, ancak eğitim sayesinde organ bağışı konusundaki negatif tutumun pozitif çevrilmesi mümkündür. Bu nedenle, tıp fakültesi müfredatlarında başlangıçtan itibaren yapılacak değişiklikler ve toplumsal eğitim faaliyetleri ile organ bağışı ve transplantasyonu konusundaki tutum ve davranışların pozitif yönde etkilenmesi ve organ bağışı oranlarının artması sağlanabilecektir.

Kaynaklar

1. Sungur MA, Mayda AS. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I ve Dönem VI Öğrencilerinin Organ Bağışı Konusunda Bilgi ve Tutumları. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2014;4(2):15-20.

2. Wang W, Tian H, Yin H, Liu H, Zhang XD. Attitudes toward organ donation in China. *Chin Med J (Engl)*. 2012;125(1):56-62.
3. Stadlbauer V, Steiner P, Schweiger M, et al. Knowledge and attitude of ICU nurses, students and patients towards the Austrian organ donation law. *BMC Med Ethics*. 2013;14:32.
4. Dardavessis T, Xenophontos P, Haidich AB, Kiritsi M, Vayionas MA. Knowledge, attitudes and proposals of medical students concerning transplantations in Greece. *Int J Prev Med*. 2011;2(3):164-9.
5. Chung CK, Ng CW, Li JY, et al. Attitudes, knowledge, and actions with regard to organ donation among Hong Kong medical students. *Hong Kong Med J*. 2008;14(4):278-85.
6. Linden PK. History of solid organ transplantation and organ donation. *Crit Care Clin*. 2009;25(1):165-84, ix.
7. Gong NQ, Ming CS, Zeng FJ, et al. Renal function of donors and recipients after living donor kidney transplantation in a Chinese cohort. *Chin Med J (Engl)*. 2011;124(9):1290-5.
8. Fahrenwald NL, Belitz C, Keckler A, Sharma M. Sharing the gift of life: an intervention to increase organ and tissue donation for American Indians. *Prog Transplant*. 2007;17(4):281-7.
9. Callendar CO, Hall MB, Miles PV. An evaluation of a national minority community- based education program to sustain behavior modification. *Curr Surg*. 2000;57(6):636.
10. Piccoli GB, Soragna G, Putaggio S, et al. Efficacy of an educational programme for secondary school students on opinions on renal transplantation and organ donation: a randomized controlled trial. *Nephrol Dial Transplant*. 2006;21(2):499-509.
11. Jernigan M, Fahrenwald N, Harris R, et al. Knowledge, beliefs, and behaviors regarding organ and tissue donation in selected tribal college communities. *J Community Health*. 2013;38(4):734-40.
12. Radecki CM, Jaccard J. Psychological aspects of organ donation: a critical review and synthesis of individual and next-of-kin donation decisions. *Health Psychol*. 1997;16(2):183-95.
13. Chan YM, Po-lin PL, Lee WK, Wong NH. Attitudes of Hong Kong nurses toward cadaveric organ donation. *ANNA J*. 1997;24(4):413-9; discussion 420-1.
14. Ozdag N. The nurses knowledge, awareness and acceptance of tissue-organ donation. *EDTNA ERCA J*. 2001;27(4):201-6.
15. Kent B, Owens RG. Conflicting attitudes to corneal and organ donation: a study of nurses' attitudes to organ donation. *Int J Nurs Stud*. 1995;32(5):484-92.
16. Koçak A, Akta EÖ, Şenol E, Kaya A, Bilgin UE. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağışı Konusundaki Bilgi Düzeyi. *Ege Tıp Dergisi* 2010;49(3):153-60.
17. Lam WA, McCullough LB. Influence of religious and spiritual values on the willingness of Chinese-Americans to donate organs for transplantation. *Clin Transplant*. 2000;14(5):449-56.
18. Woo KT. Social and cultural aspects of organ donation in Asia. *Ann Acad Med Singapore*. 1992;21(3):421-7.